

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԵ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 22, 1902

ԹԻԻ 47

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա.Ե.Բ.Բ. 1903 Տարւոյ	443
Աղաճանդի Հանք Մը Արհամարհել	444
Արձակուրդի Ուղևորութիւն	444
Բարեկրկան Հաստատութիւններու Նպաստել	445
Աւօրեայ Պաշտամունք	445
Մարգարէն Եւ Քահանան Քրիստոնէական Պաշտօնէութեան Մէջ	446
Մարգարէութիւն Նոր Կրօնիչի Մէջ	446
Աղէ Լէռ Մը	447
Մեր Պարտականութիւնը Հանդէպ Ու-Աւե- տարանական Ժողովուրդներուն	447
Քարոզիչներու Յանգրգծեան Գաղափարը	447
Տրապիզոնի Միսիոնար Տր. Փարմէլի Յիշատակին	448
Աղբ	448
Հանդէս Քաղաքական	449
Դրամական	420

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գա-
ւառներու համար կանխիկ 30 դահ. արծաթ,
օտար երկիրներու համար 41/2 տոլար, կամ
6 շիլինգ, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ քերթի
գինն է 30 փարա: Ամսաքերթին տարեկան
գինն է 6 դահ. ամէն տեղւոյ համար: Թղթա-
տարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ
պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ,
իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝
առ Տր. Ն. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիկացի թանգարան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմէն,
ձ. Ք. ԿՐԻՆ, ՄԱՏՐԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԱՔԵՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ 1903 ՏԱՐԻՈՅ

Կը ցաւինք որ ուշացաւ մեր գալ տարւոյ
յայտագրին հրատարակումը խմբագրին ուշ
վերադառնալուն համար իր երկար ուղեւո-
րութենէն:

Առաջագրած ենք շաբաթաթերթիս ձեւը
փոխել՝ երեսներուն ծաւալը պզտիկցնելով
առանց պարունակութեան քանակը պակսե-
ցնելու: Այս փոփոխութիւնն այնքան շա-
տեր խնդրեցին որ համոզուեցանք թէ մեր
ընթերցողներուն մեծ մասին բաղձալի է:
Թերթը պիտի ունենայ այժմու երեսներուն
կէս մեծութեամբ 16 երես, իսկ ամսագրիս
թիւը 24 երես: Գունաւոր ծածկոյթ մը
պիտի գործածուի ընդարձակ թիւերուն
համար: Յունատառ Թրքերէնն ալ պի-
տի կրէ ձեւափոխութիւն, բայց դեռ չենք
կրնար ամսագրիս յատուկ ընդարձակ թիւ
խոստանալ անոր համար: Պատճառը ոչ
թէ այն է որ մեր Յոյն ընթերցողնե-
րուն նուազ կարեւորութիւն կ'ընծայենք

քան մեր Հայ ընթերցողներուն, այլ սա է
որ Յունատառ Թրքերէնի բաժանորդներուն
թիւը համեմատաբար փոքր է: Ոմանք, ո-
րոնց դատողութիւնը կը յարգենք, կը խնդրեն
որ Յունարէն յօդուածներ ալ հրատարակենք
Յունատառ Թրքերէն Աւե-Բե-Բի մէջ, թերթը
դարձեալ Յունատառ Թրքերէն պահելով մեծ
մասամբ: Առայժմ չենք կրնար այդպիսի գործի
ձեռնարկել, վասն զի թերթին Յունարէն մա-
սին ձեռնհաս խմբագիր կամ հսկող չունինք:
Այս պակասն հաւանօրէն պիտի լեցուի քանի
մը ամիս յետոյ, եւ այն ժամանակ կարելի է
այս փոփոխութիւնը մուծանել, եթէ ուզուի:

Տարի մը առաջ կրցանք ծանուցանել թէ
Աւե-Բե-Բի բաժանորդներու թիւը անոնց
նախորդ տարիներու թիւին հետ բաղդատ-
մամբ բարձրագոյնն էր: Ուրախութեամբ
կը ծանուցանենք թէ այդ թիւը ա'լ աւելի
մեծցաւ 1902ին: Սակայն այս յաւելումը
զխաւորապէս Թուրքերէնի բաժանորդներով
եղաւ: Հայերէնի բաժանորդներու թիւը
չպակսեցաւ, բայց եթէ աւելցաւ, շատ քիչ
աւելցաւ:

Հարկ չկայ մեր ընթերցողներուն ծանու-
ցանելու թէ վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան եկաւ
մասնակցիլ մեր խմբագրական գործին: Թերթն
արդէն իսկ կը կրէ անոր ներկայութեան օ-
գուտը: Անոր խմբագրականները կ'երեւին
թէ՛ Հայերէն Աւե-Բե-Բի թէ՛ Թուրքերէնի մէջ:
Ներքին լուրերն ալ ան կը պատրաստէ: Թուր-
քերէնի մէջ հրատարակելի թղթակցութիւն-
ներու ընտրութիւնն անոր կը վերաբերի եւ
այսպիսի թղթակցութիւններ կրնան կա'մ
անոր ղրկուիլ կա'մ խմբագրապետին:

Անաթոլիա Գուլէճի դասախօսներէն Փրոֆ.
Յ. Յ. Մանիսաճեան խոստացաւ երկու ե-
րեք շաբաթն անգամ մը գիտական յօդուած
ղրկել մեզի: Կը զգանք թէ այդ գործը ձեռն-
հաս անձի մը յանձնուեցաւ եւ, վստահ թէ
մեր ընթերցողները ծանօթութիւն պիտի
ստանան զուարճալի եղանակով՝ կը շնորհա-
ւորենք զանոնք: Բժիշկ մը որ կարգ մը
գործնական եւ հրահանգիչ առեւտրաբան-
ութիւններ ըրած է՝ գրեթէ խոստացաւ գրի
առնել այդ առեւտրաբանութիւնները եւ մեզի
ղրկել: Որովհետեւ խոստումը լման առած
չենք, չենք տար ըժշկին անունը: Ուրիշ բա-
րեկամներու ալ, որոնք կարող են իրենց
զրնով զբօսցնել եւ հրահանգել, գրած ենք
ու խնդրած որ մեզի երբեմն յօդուած զրկեն:
Կը յուսանք թէ անոնցմէ շատեր պիտի
հաճին զրկել: Բայց չենք ուզեր որ ուրիշ
բարեկամներ ասկէ հետեւցնեն թէ իրենց
յօդուածները պիտի չընդունուին: Ինչպէս
մինչեւ այսօր կ'ընէինք, սիրով պիտի հրա-
տարակենք ամէն ինչ որ յարգի թուի մեզի:
Իբրեւ կանոն, չենք ուզեր թարգմանու-

թիւն: Մենք կրնանք հոս թանգմանութիւն
հայթայթել:

Կը յուսանք թէ պիտի կրնանք եկեղեցա-
կան աւելի լուրեր հրատարակել քան անցեա-
լին մէջ, բայց պէտք է որ մեզի հաղորդուին
անոնք: Ո'ր ատեն որ ձեռնադրութիւն, ե-
կեղեցական միութեան ժողով կ'ըլլայ, կամ
շատ անդամներ կ'ընդունուին եկեղեցի մը,
կամ ուրիշ ոեւէ շահեկան անցք մը տեղի
կ'ունենայ, թող մէկուն պաշտօն յանձնուի
Աւե-Բե-Բի հաղորդել իրողութիւնները:

Տր. Կրինէ մեծապէս շնորհակալ ենք այն
օգնութեան համար զոր թերթիս ընծայեց՝
հաշիւներու հոգն ստանձնելով 1897էն ի վեր,
երբ թերթիս խմբագիրը Ամերիկա ուղեւո-
րեցաւ: Բայց չենք կրնար խնդրել որ այլեւս
շարունակէ իր այս օգնութիւնը: Ուստի բա-
ժանորդագրութեան եւ խմբագրութեան ա-
մէն գրութիւններ այսուհետեւ ղրկուելու են
առ խմբագիր Տր. Հ. Ս. Պարնըմ:

Կը յուսանք թէ մեր ընթերցողները կը նե-
րեն որ ուրիշ թերթերու թիւն մը եւս ընենք:
Մենք գիտենք թէ մեր ընթերցողներուն թիւը
շատ աւելի է քան մեր բաժանորդներուն թիւը:
Կը փափաքինք թերթս օգտակար եւ շինիչ
գտնող ամէն անձ յորդորել որ բաժանորդ
գրուի: Բաժանորդագրելը, 30 դահ., ոչինչ
զուժար է գրեթէ ամէն անձի համար: Բայց
քանի մը հարկւր բաժանորդի յաւելումը մեծ
օգուտ կ'ընէ մեզի:

Բաժանորդագրութեան պայմաններն ան-
փոփոխ կը մնան Թուրքիոյ համար: Այսինքն
շաբաթաթերթերուն տարեկանն է 30 դահ.,
ամսաթերթինը 6: Բայց որովհետեւ օտար
երկիրներու, միանգամայն եզրպտոսի եւ
Պուլկարիոյ, թղթատարի ծախքը բուն Թուր-
քիոյ թղթատարի ծախքին կրկինն է, այսինքն՝
տարին 13 դահ., շաբաթաթերթ Աւե-Բե-Բի
տարեկանը օտարաքանակ բաժանորդներու հա-
մար 36 դահ. պիտի ըլլայ, կամ Ամերիկեան
դրամով մէկուկէս տոլար, Անգղիական դրա-
մով վեց շիլին եւ Ֆրանսական դրամով եօթը
եւ երեք չորրորդ ֆրանք: Ամսաթերթին բա-
ժանորդագրելը նոյն կը մնայ: Երբ մէկ հասցէի
ղրկուած թերթերուն արժէքը 100 դահ. ի
հասնի, հարկւրին 10 կը զեղչուի: Իսկ երբ
500 դահ. հասնի, զեղչէն զատ կը զրկուի
նաեւ ձրի շաբաթաթերթ մը, եթէ լրագիր-
ներն ապսպրող գործակալն իր հրամանին հետ
իմացնէ թէ ինչ լեզուով թերթ կ'ուզէ:

Երբ միսիոնար մը թերթ յանձնարարէ,
կ'ընդունինք յանձնարարութիւնը եւ իր
հաշուին կ'անցնենք պարտքը:

Ուրիշ պարագաներու մէջ կը խնդրենք մեր
բաժանորդներէն որ դրամը կանխիկ զրկեն
կա'մ թղթատարով կա'մ փոխանակագրով:

քանդակուած է : Այս մզկիթին մինարէն տարիէն քիչ աւելի առաջ կայծակէ զարնուած եւ մասամբ կործանած է : Քաղաքին ամէնէն երեւելի բաներէն մին է կանաչափայլ գմբէթը դամբարանի մը , ուր կը հանգչի տէրվիշներու նշանաւոր կարգի մը հիմնադիրը : Արեւու լոյսին մէջ կը փողփողէ այդ գմբէթը : Յոյն եւ Հայ եկեղեցիները իրարու քով կը գտնուին Բլուրի մը վրայ , որու գագաթէն լաւ կերպով դիտեցինք քաղաքը : Մարդիկ Բլուրին քով աւազան մը կը փորէին մօտակայ լեռնէ մը քաղաք բերուելու ջուրին համար :

Յաջորդ օրը կանուխ Փրոֆ. Ֆարնգուլըթի եւ աիկինը , որոնք մեզի օգտակար եղան Սելճուզեան ճարտարապետութեան ղեղեցկութիւնները տեսնելով ու ցոյց տալով , կառախմբով մեկնեցան դէպ ի մայրաքաղաք : Քիչ ետքը մենք ալ կառքով սկսանք մեր հինգօրեայ երկայն ճամբորդութիւնը : Առաջին օրը շահեկան բան մը չկար : Տասը ժամէն , որոնց մին միջօրէի հանգստեան տըրուեցաւ , հասանք Օպրեզ , իր 350 տնուոր թուրք գիւղ մը : Գիւղացիներէն շատեր կալերը դացած էին եւ մենք գիշերուան համար վրան մը կանգնեցինք : Գիւղն իր ջուրը կը ստանայ մեծ աւազանէ կամ լճէ մը , որու յատակը աղբերակ մը կայ եւ որ , ինչպէս ըսին մեզի , ունի նաեւ ջուրը դուրս տալու ճամբայ մը : Զուրը 80 կամ աւելի ոտք վար է գիւղէն : Ծահեկան բան մը սա է որ ջուրը տարին երկու անգամ այնքան կը ծանրաբեռնի ծծմբով որ չկրնար խմուիլ : Ամէնէն աւելի Դեկտեմբերին կը ծանրաբեռնի , եւ նուազ սաստկութեամբ՝ Յունիսին :

Յաջորդ օրը չորս ժամ ճամբորդելէ ետք եկանք աղուոր աղբիւր մը խանի մը քով , որմէ հեռու չէ Էշէզայա գիւղը : Ժամ մը ետքը եկանք Սուլթան Խան , Սելճուզեան ժամանակի շէնք մը : Ունի ղեղեցկաքանդակ մուտք մը , եւ իր ներքնակողմը կը տեսնուէին նախկին ղեղեցկութենէն հետքեր : Քայլով չափեցինք զայն եւ գրեթէ 400 ոտք գտանք անոր երկայնութիւնը : Այսինքն ծայրը ծայրին կցուած այսպիսի ինը խան մէկ հազարամեթր երկայնութեան կը հասնին :

Մեր աջ կողմը տեսանք Հասան լեռը , որ Արգէսոէ (Էրճիաս) ետքը այն կողմերու բարձրագոյն սարն է : Նախորդ օրը տեսած էինք զայն , բայց այսօր աւելի մօտեցած էր մեզի : Անոր բարձրութիւնը Քիլոմետրի աշխարհացոյցին վրայ նշանակուած է 2,400 մեթր , այսինքն 7,874 Անգլ. ոտք : Կրնայինք յիշել թէ Գոնեա բաւական բարձր դիրք ունի : Զեռնհաս մէկը 1,150 , ուրիշ մը 1,180 մեթր հաշուած է անոր բարձրութիւնը : Յիշատակելի ուրիշ քիչ բան տեսանք այդ օրը եւ իբր ժամը 9ին (Ը. Թ.) հասանք Ագսէրայ քաղաքը , բաւական լաւ ճամբայ առած ըլլալով :

ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ՆՊԱՍՏԵԼ
(Յ. Գ. Գ.)
1.

Եկեղեցւոյ , դպրոցի եւ հիւանդանոցի նման բարեսիրական հաստատութիւններու բաւական մեծ գումարներ նուիրողներու եւ կտակողներու վրայ մերթ ընդ մերթ լրագիրներու մէջ կարդալով կ'ուրախանանք : Մօտեքս նուիրուած այսօրինակ նպաստներուն ամէնէն աւելի ուշագրաւը Կիւմշեան կտակն էր , որ քանի մը շաբաթ առաջ ծա-

նուցուեցաւ , վախճանեալ Յովնանէս Էֆ. Կիւմշեան 10,000 ոսկի նուիրած եւ կտակած է ազգին , որպէս զի անոր տոկոսը ծախսուի եկեղեցիներու , դպրոցներու եւ հիւանդանոցներու :

Կ'ուզենք մեր ընթերցողներուն դիտողութեան յանձնել հետագայ խնդիրները որոնք մեր ուշադրութիւնը դրաւեցին , երբ այս նուէրներուն եւ կտակներուն վրայ կը կարդայինք .

Նախ , ԷՆԷՐԼԵՐԷՐԷ Է Բարեսիրական հաստատութիւններու նպաստներու նպատակը : Երբ մարդիկ բարենպատակ գործերու համար մեծ գումարներ կու տան , ընդհանրապէս սա չորս շարժառիթներուն մէկէն կը մղուին : Այսինքն , գովեստ ընդունիլ եւ փառաւորուիլ , հանդերձեալ աշխարհին մէջ երջանկութեան վայելում , մարդասիրական զգացում , եւ Աստուծոյ սէրը :

Ամէն մարդ ուրախ կ'ըլլայ , երբ իր ընկերներուն համակրանքը վայելէ : Եւ ստուգիւ մարդուս իր ցեղակիցներէն ներքողներ ընդունիլը լաւագոյն վարձատրութիւն մը եւ անոնց տեղումնութեան առարկայ ըլլալը մեծագոյն պատուհաս մը պէտք է համարիլ : Եւ ոմանք անա այս մեծ վարձատրութիւնը վայելելու համար իրենց դրամը առատաձեռնութեամբ կը նուիրեն բարի նպատակներու :

Եւ սակայն ասոր մէջ երկու տեսակ վտանգ կայ : Մէկ վտանգը սակէ կը ծագի որ գովեստ եւ ներքող ընդունելու նպատակով նպաստ տուողներ չեն մտածեր նպատակն ու արժէքը այն հաստատութեան որու ստակ կը նուիրեն , այլ կը մտածեն իրենց պատիւը , փառքը : Անոնց աչքին մեծ բաներ չեն ո'չ մեղաւորներուն փրկութիւնը , ո'չ մանուկներուն կրթութիւնը , ոչ հիւանդներուն եւ արտաժաններուն ցաւերուն մեղմացումը , բարձումը , այլ ամենայն յամենայնի է հանրութեան մէջ իրենց անուններուն հռչակումը եւ լրագիրներու մէջ հրատարակումը միայն : Մի միայն այս է անոնց փնտռածը : Այս տեսակ բարեսիրութիւնը անձնասիրութիւն է : Միւս վտանգն է սա . կան մարդիկ որ զգուշութիւն չեն ընել իրենց վարքին բարքին , եւ ստուգով ու խարդախութեամբ եւ անիրաւութեամբ հանրութեան առջեւ իրենց կորսնցուցած վարկը ստակով գնել կը մտածեն : Հասարակութիւնը երբեմն կը մոռնայ կամ կ'անգիտանայ եկեղեցւոյ եւ կամ դպրոցներու առատ նպաստներ ընդունելուն չարութիւնը , եւ անոնց տուած նպաստները ներքողներով կը հրատարակէ : Կեղծ բարեսէրներն ալ , ասկէ քաջալերուելով , իրենց յոռի կենցաղին գարշահոտութիւնը ծածկել կը ջանան այս նպաստներուն անուշահոտութեան ներքեւ :

Երկրորդ կարգին պատկանող բարեսէրները ոչ թէ իրենց աշխարհային պատիւը , փառքը , այլ հանդերձեալ աշխարհի վիճակը կը մտածեն : Ասոնք կը հաւատան թէ հանդերձեալ աշխարհին մէջ մեղքերը եւ բարի գործերը պիտի կշռուին դիմացէ դիմաց , եւ երբ մարդուն բարի գործերը անոր չար գործերէն աւելի գան , մեղքերուն մէկ մասը պիտի ներուի : Այս պատճառաւ կը խորհին իրենց խարդախութիւններով շահած ստակովը բարեք գործել եւ այդ մեղքերուն յանցապարտութիւնը բառնալ : Այս ալ անձնասիրական է : Ով որ այս նպատակով նպաստ կու տայ կարօտեալներուն , կարօտեալները չմտածել , այլ իր հանգստութիւնը , իր շահը կը մտածէ : Բաց աստի , այս մտածութիւնը հակառակ է Աւետարանին ճրի փրկութեան վարդապետութեան : Աստուած մարդոց մեղ-

քերը իր ողորմութեամբ ճրիապէս ներած է , եւ հիմա կը փափաքի եւ կը պահանջէ մարդոցմէ որ անոնք իրեն զիմեն եւ իրմէ թողութիւն ընդունին :

Ոմանց ալ բարեսիրական գործերու գրգռող զօրութիւնը մարդասիրութիւնն է : Մարդ մը կը տեսնէ աղքատին թշուառ վիճակը եւ իր կարեկցութիւնը կը շարժի : Մանուկներուն տղէտ եւ անուս մեծնալը կը տեսնէ եւ , գիտնալով թէ անոնց այսպէս տղէտ մեծնալը որչափ սուղի պիտի նստի ապագային մէջ , կը խղճայ անոնց վրայ : Երբ կը պատահի անօթի եւ անդաման պառկած եւ անոք հիւանդներու , անոնց ցաւերն ու վիշտերը աւաղելու փափաքով կ'այրի սիրտը : Ինչպէս որ այս մարդուն ներսիդին մարդոց հանդէպ համակրանք կայ , նոյնպէս անոր քսակին մէջ կարօտեալներու օգնելու չափ ստակ կայ : Արդ , անոր ձեռքը սրտին կը համապատասխանէ , եւ քսակը՝ ձեռքին : Եւ այս մարդը աղքատներուն համար գործ եւ հաց , հիւանդներու համար հիւանդանոց եւ մանուկներու համար դպրոց կը հայթայթի : Ասիկա ազնիւ եւ անձնասիրութեան գերծ զգացում է :

Եւ մարդու մը մարդկութեան վրայ ունեցած գաղափարը քանի՞ բարձրանայ , այնքան կը բարձրանայ անոր մարդասիրական զգացումը : Մինչ առաջ մարդոց մարմնական վիշտերուն եւ կենդանական կարօտութիւններուն հանդէպ կարեկցութիւն կը ցուցնէր , հիմա անոնց մտային եւ հոգեկան կարօտութիւններուն համար կը խորհի : Քրիստոնէութիւնը այս մասին շատ կարեւոր դեր մը կը կատարէ : Անիկա կը սորվեցնէ թէ մարդկային իւրաքանչիւր անհատ որդի Աստուծոյ է , եւ թէ պէտք է որ Քրիստոսի պատկերին փոխուի : Եւ ուստի մարդուն նկատմամբ մեր գաղափարը եւ անոր հետ մեր մարդասիրական զգացումը կը բարձրանայ :

Բարեգործական նպատակաւ նպաստներ տալու շարժառիթ մը եւս կայ , երբ մարդ անգամ մը ընդունի Յիսուսի Քրիստոսի միջոցաւ Աստուծոյ մարդոց խոստացած թողութիւնը , խաղաղութիւն կը զգայ եւ կը համոզուի իր ներսիդին թէ ինք Աստուծոյ որդի է : Եւ Աստուծոյ իրեն ըրած այս շնորհէն յոյժ զգածուելով եւ երախտաղիտութիւն զգալով կը սիրէ զԱստուած բոլոր սրտով , բոլոր հոգիով եւ բոլոր մտքով : Անոր սիրած այս Աստուծոյ կ'ուզէ փրկել նաեւ համայն մարդկութիւնը եւ անոր հաղորդել որդեգրութեան հոգին : Աստուած կ'ուզէ որ զաշխարհ փրկելու իր այս մեծ գործին մէջ հաւատացեալն ալ զործակցի իրեն : Արդ հաւատացեալը , երբ կը հասկնայ զայս , առ Աստուած անկեղծ սէրէն շարժուելով , իր ստացուածքն ալ սոյն փառաւոր նպատակին կը նուիրէ : Ասիկա բարեգործութեան ամենաբարձր եւ ամենափառաւոր շարժառիթն է :

Երանի՜ թէ մեր համայնքին մէջ բարեսնապատակ հաստատութիւններու նպաստ տուողներ սոյն բարձր շարժառիթներէն առաջնորդուէին :

ԱՌՕՐԵԱՅ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆԻ
(Դեկտ. 8-14)

Մեր հաղորդումները

Բ. Յովն. Ժէ. 11-23 : Այս շաբթու մտածէ եւ աղօթք ըրէ Քրիստոսի աշխարհ բերած սիրոյ միութեանը համար : Եւ ասիկա պէտք է որ հիմնուի Քրիստոսի առ Հայրն տաճած սիրոյն վրայ : Այսինքն մենք եւ ուրիշ մար-

ւարտին իրենց անգլիոթեան եւ բարբարոսութեան այս գործերը : Եպիսկոպոսը սապէս կը շարունակէ . Անգլիական Եկեղեցիին առաքելութիւնը հոն ունի քսանըվեց զինուորներէ բաղկացեալ Եւրոպական խումբ մը եւ կրթուած չորս հիւանդապահներ : Անոնց անմիջական ազդեցութեան ներքեւ կ'իյնան աւելի քան 15,000 բնիկներ , եւ 1,000 մանուկներ կը յաճախեն տասնըհինգ դպրոցներ : Դժբաղդապէս նորէն կը պատահի մարդակերութիւն հոս հոն , եւ շատ նեղութիւն կու տայ երկրին Հոլանտական մասին մէջ բնակող ցեղ մը , որ շարունակ խժգոթութիւններ կը գործէ : Հոլանտական վարչութիւնը չթուիր թէ շատ հոգ կ'ընէ ասոր համար : Արդարեւ սահմանադրէն քսան մղոն դէպ արեւելք ինկող գաւառ մը անմարդաբնակ եղած եւ ամայացած է : Բրիտանական Նոր Կուլինէյի մէջ բնակչութիւնը կը պակսի տարուէ տարի : Թերեւս եթէ միայն ուշադրութիւն հրաւիրուի իրաց այս կացութեան , թէեւ այս ահուկի գործերը բոլորովին չզսպուին իսկ , դէթ կը մեղմանան :

ԱՂԷ ԼԵՌՄԸ

Այս սքանչելիքը կը կանգնի Քորտովայի մէջ (Սպանիա) Պիրենեան լեռներուն ստորոտի բլուրներուն վրայ , հիւրամերժ կողմ մը , ուր ամառը տօթակէզ է եւ ձմեռը ցրտասառոյց : Քիչ հանդիսատեսներ կը քաշէ իրեն , վասն զի անոր հասնելու համար պէտք է քսանըհինգ մղոն ճամբայ երթալ ջորիի կառով : Աղէ լեռան մօտ կը կանգնի Քորտովայի վաղեմի ամրոցը , երկար ժամանակ ամենահզօր ամրոցի համար վայելողը Սպանիոյ մէջ : Լեռան ստորոտը կը վաղէ երեւութապէս կիսով չափ սառած հոսանք մը , բայց սառի եւ ձիւնի երեւութով իսկապէս աղ : Ուղեւորը , երբ հոսքնքին կը հետեւի , բուսեղէններէ բոլորովին զուրկ կը ճի մը մէջէն , յանկարծ կը հանդիպի ճամբուն վրայ այս աղէ լեռան , որ վիթխարի սառնարանի մը կը նմանի : Կը հաշուուի թէ անիկա կը պարունակէ ժայռի աղ իբր 500,000,000 տակառաչափ , որ աւելի շահեկան կը դառնայ եթէ մտածենք թէ մերձակայ երկիրը , Գաղղիա , տարին 700,000 տակառաչափ կը սպառէ , այնպէս որ սոյն լեռը կրնայ Գաղղիոյ աղ հայթայթել 700 տարի : Աղէ լեռը անհատական ստացուածք է եւ կը բանեցուի իբրեւ հանք , բայց շատ սահմանափակ կերպով միայն : Բանուորները այս ժայռ աղէն կը շինեն խաչեր , սրուակներ (շիշէ) , բաժակներ եւ ուրիշ նուրբ , մաքուր առարկաներ եւ կը ծախեն այցելող զբօսաշրջիկներու : Հարկաւ անձրեւը , զարնելով աղէ բլրին , հեռզնտէ կը լուայ դայն եւ կը պակսեցնէ , բայց շատ կամայ :

ՄԵՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՆՐԱԳՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՆՍԻՄՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐՈՒՆԸ (*)

Յ.

2. Միւս ծայրայեղութիւնն է ըսել թէ տարբերութիւնը այնքան մեծ է որքան Քրիստոնէութեան եւ հեթանոսութեան մէջտեղ : Այս ալ սխալ է : Յունական եկեղեցւոյն աստուածաբանութիւնն ուսումնասիրած չենք , բայց այնպէս տպաւորուած ենք թէ այն միջին դիրք մը կը բռնէ Լուսաւորչական եւ

(*) Ամբողջ գրութեան մէջ ոչ-Աւետարանական անունը կը տրուի Բողոք : Զեղող Քրիստոնէաներու , միայն զանազանելու համար զանոնք Աւետարանական կոչուած Քրիստոնէաներն :

կաթոլիկ աստուածաբանութեան մէջտեղ : Եւ կը կարծենք որ Ասորոց եկեղեցին ասոնցմէ չտարբերիր էականապէս : Լուսաւորչական աստուածաբանութիւնը բաղդատապէս աւելի յստակ եւ մաքուր է թէեւ , բայց կը ցաւինք որ ցարդ դրացեալ եւ որոշ ձեւ մը առած չէ : Բայց նախնի հարց եւ հայրապետաց դործերը , եկեղեցական գրականութիւնը եւ ներկայիս կրօնական գրութիւնները ուսումնասիրելով կը գաղափարուինք թէ այն բաղդատապէս աւելի մաքուր է եւ Աւետարանական : Պէտք է ընդունիլ սակայն թէ Աւետ. գործն ի թուրքիս իր լուսարար ազդեցութիւնն ի գործ դրած է Լուս. կրօն. հասկացողութեան վրայ :

Արդ , այս երկու ծայրայեղութիւններէն զգուշանալով հանդերձ՝ տակաւին դիտնալու ենք թէ ճիշդ ինչ բաներով եւ ո՞րչափ կը տարբերինք ոչ-Աւետարանականներէն : Եւ ոչ միայն դիտնալու , այլ նաեւ հասնելու : Այս տարբերութիւնները դաւանելու մասին մեծ զանցառութիւն կայ մեր ժողովուրդներուն մէջ : Ասիկա անիրաւութիւն չէ՞ մեր Աւետ. կաղմակերպութեան եւ ճշմարտութեան դէմ : Պետրոս առաքելոյն խօսքին համեմատ միշտ պատրաստ ըլլալու ենք հեղութեամբ եւ երկիւղածութեամբ պատասխան տալու ամենուն որ մեր ունեցած յոյսին պատճառը մեզի կը հարցնեն (Ա. Պետ. Գ. 15) : Ինչո՞ւ համար Աւետ. պաշտօնեաները (չենք գիտեր՝ անքաղաքավարութիւն սեպելով կամ ինչ) զգուշանան ոչ-Աւետ. պաշտօնեաներուն ներկայութեան դաւանելէն այս տարբերութիւնները : Փախչելով վարուելու է եղեր , եւ երբ տեղը կու գայ ըսելու է , «Ձեր եւ մեր եկեղեցիներուն մէջ չկայ տարբերութիւն . մենք մէկ ենք» : Այս է Քրիստոնէական միութիւնը : Այս է «Եւրոպայի» Քրիստոնէական սէրն ա՛յս է : Ոչ , այս սէրը կարելի է եւ կը յայտնուի նաեւ զանազանութիւններու եւ տարբերութիւններու մէջ : Մենք յարմարութեամբ եւ խոհեմութեամբ խոստովանելու ենք անոնց թերութիւններն եւ դաւանելու ենք մեր առաւելութիւններն , երբ առիթը կը ներկայանայ մեզ :

Թէ ինչ են էական տարբերութիւնները Աւետ. եւ ոչ-Աւետ. դաւանութիւններուն , կ'արժէ դատ ձառի մը նիւթ ընել , եւ կը թելադրենք որ կարողագոյն անձինք գրեն մեզ այս էջերուն մէջ : Մենք միայն քանի մը կէտեր պիտի յիշենք համառօտակի :

Այս տարբերութիւնները վարչական չեն , ինչպէս ոմանք կը սեպեն : Ոչ-Աւետ. եկեղեցիներուն ամէնն ալ կը կառավարուին կղերներով , մինչ Աւետարանականներուն մէջ եկեղեցական կառավարութիւնը գլխաւորապէս ժողովուրդին ձեռքն է : Ոչ ալ ձեռքն է տարբերութիւնը : Յայտարարած ըլլալով հանդերձ թէ ծիսականութիւնը վտանգաւոր կրնայ ըլլալ , կ'ընդունինք թէ փառաւոր եւ բարդ արարողութիւններով կարելի է պաշտել զԱստուած : Հոգիով եւ ճշմարտութեամբ թէեւ ասոնք «բարեբան» շատ կարեւոր տարբերութիւններ են , բայց կ'ըսենք թէ «Եւրոպայի» չեն :

Տարբերութիւնը զուտ վարչապետական է : Հոգեւոր փրկութեան եւ յարակից վարդապետութիւններու նկատմամբ Աւետ. եւ ոչ-Աւետ. եկեղեցիներուն հասկացողութիւնն եւ ուսուցումը «Եւրոպայի» կը տարբերին իրարմէ : Ասոնցմէ մէկ քանին յիշենք : «Սիլվեստրէ» Ժող. : Ըստ ոչ-Աւետ. գաղափարին՝ մարդիկ , մասնակից ըլլալով նախածնողաց յանցանքին ,

առանց իրենց կամաւոր յանցապարտութեան իսկ Աստուծոյ բարկութեան դատապարտութեան տակ ինկած են : Աւետ. ըմբռնումը սա է թէ մարդիկ մասնակից չեն նախածնողաց մեղքին , այլ միայն անոնցմէ ժառանգած են մեղանշնու միտումը , որ ինքնին դատապարտելի չէ , եւ թէ մարդիկ պատասխանատու կը բռնուին միայն անձնական մեղքերու համար : Աս տարբերութիւնը կը յիշենք , զի աւելի էական տարբերութեան մը հետ գործ ունի , ինչպէս

Ք. Միքայիլի : Անոնք կը հաւատան թէ մկրտութիւնը «սրբարար խորհուրդ» է , որով մկրտեալը թէ՛ կը սրբուի նախածնողէն սերեալ սկզբնական մեղքէն , եւ թէ՛ սուրբ կեանքով մը վերստին կը ծնանի Սուրբ Հոգիէն : Չմկրտուածները դժոխք կ'երթան , կ'ըսեն . ասոր համար երախայն մկրտելու է անմիջապէս , եւ ըստ ոմանց՝ պէտք է ի հարկին մինչեւ իսկ մկրտել չծնած մանուկն յարգանքի մօր : Աւետ. ըմբռնումը սա է թէ մկրտութիւնը կը նշանակէ միայն արդէն կատարուած հոգեւոր գործողութիւն մը , որ հաւատքով կը ներգործուի մկրտելոյն մէջ Սուրբ Հոգիէն : Չեն մկրտեր որպէս զփրկուի եւ սրբուի , այլ շէ «յոյ՛» է :

ՔԱՐՈՋԻԶՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ
ԳԱՂՏՆԻՔԸ (*)

Քարոզիչ մը , որպէս զի իր ժողովուրդին թշնամական ցոյցներէն եւ չափազանց ըննադատութիւններէն զերծ ըլլայ , պէտք է զանոնք ազօթաժողովներու վարժեցնէ , ազօթաժողովները գրաւիչ ընելով , որպէս զի անոնք ուղղակի Աստուծոյ հետ խօսին եւ Անկէ իրենց առօրեայ կեանքին բոլոր ուղղութեան եւ շարժումներուն յատկաձեւը առնեն , որպէս զի Տէրոջը ներկայութիւնը մօտ զգան եւ Անոր վախովը ապրին :

Իսկ գիտական եւ կրօնական այլ նիւթերու համար ատենախօսութեան ժողովներու օգտակարութիւնները մի առ մի թուելու հարկ չկայ : Քարոզիչ մը պէտք է ունենայ այդպիսի ժողովներ ալ , որ իր ժողովուրդին միտքը սնուցանէ եւ այսպէս անոնց նեղ եւ անձուկ մտաց հորիզոնը ընդայնէ , զանոնք դիւրաւ պաշարող նախապաշարմանց մութ ամպերը ցրուէ , եւ անոնք աւելի դիւրաւ կարենան վերին ճշմարտութիւնները ըմբռնել եւ անոնց խորքը թափանցել : Պէտք է բոլորովին ի բաց վանել այն գաղափարը թէ գիտութիւն եւ կրօնք իրարու հետ հաշտ չեն ընթանար : Քարոզիչը պէտք է ցուցնէ այդ ժողովներու միջոցաւ իր ժողովուրդեան թէ ինչպէս Բնութեան ամէն երեւոյթներու տակ ծածկեալ ճշմարտութիւններ Սուրբ Գրոց ճշմարտութեանց հետ համեմալիս են , թէ ինչպէս Բնութիւն համայն , Գերագոյնին իմաստութեան պատկերը , մատնանիշ կ'ընէ այն Հզօրը , Սէրը եւ Կեանքը :

Քարոզիչ մը ի մօի ունենալու է թէ սրտով եւ հոգեով միատեղ մտքով եւս զարգացեալ ժողովուրդ մ'է , որ իր քարոզչին պակսուածութիւններուն այնքան խիստ աչքով չնայիր , այլ աւելի լայն տեսութեամբ ներողամիտ եւ անքնադատ հոգի մը կը կրէ իր մէջ :

Դանք այժմ բուն քարոզին որ այնքան քննադատութեանց առարկայ եղած է ժողովրդին կողմէ , եւ տեսնենք թէ ինչ են քարոզի մը մէջ պահանջելի յատկութիւնները : Մի առ մի ձեռք առնենք քարոզի մը մէջ հարկ եղած ստիպողական մասերը , որք են յայն , ո՞՞ , շարժում , խորհուրդ :

(*) Տե՛ս Աւետ. Գ. 15 թիւը :

Ձայն. Գարոզի մը, երբ բեմին վրայ կը ներկայանայ, առաջին բանը որ աչքի կը զարնէ՝ է անոր ձայնը։ Ժողովուրդը կը յուսայ լսել հաճելի եւ անուշ ձայն մը, ոչ այնչափ սուր եւ խիստ եւ ոչ ալ այնչափ ցած ու խեղդուկ, կան քարոզիչներ, որոնք երկնատուր ձայն մը ունին քարոզչութեան պաշտօնին յարմար, ունին առողջ կազմութիւն եւ առողջ թոքեր։ Բայց կան ալ որոնք իրենց վատառողջութեան եւ տկար թոքերուն պատճառաւ չունին այդ վայելուչ ձայնը։ Ուրեմն ինչ ընեն, պիտի հարցուի։ Թէեւ իրենց ձայնին մէջ հիմնական փոփոխութիւն մը բերելու աստիճան բան մը չեն կրնար ընել, բայց կրնան բան մը ընել։ Կրնան միջոցներ ձեռք առնելով մի քիչ զօրացնել եւ յարմար վիճակի մը մտցնել իրենց ձայնը։

Անպատճառ պայման մը չէ խիստ զօրաւոր ձայն ունենալ քարոզչին համար։ Սակայն պայման մ'է իր ունեցած ձայնը հաճելի եւ ախորժալուր ընել ալանջի, եւ այդ կ'ըլլայ վերջնելով ձայնի մէջ միակերպ եղանակը եւ անոր տեղ մտցնելով ելեւէջ, եւ այդ վարժութեամբ միայն։ Ո՛րքան տկար ձայներ կան եւ տեսնուած են որոնք իրենց մէջ գտնուած կանոնաւոր ելեւէջներով ու շեշտերով ալանջի ախորժ հնչած են եւ ունկնդիրներու ուշը իրենց դարձուցած։ Պէտք է որ քարոզի մէջ պարագային համեմատ տեսնուին ձայնի ամէն աստիճանները եւ տեսակները, ցած կամ բարձր, մեղմ կամ ուժգին, տխուր կամ գուարթ, երկար կամ կտրուկ։

Ոճ. Ձայնէն վերջ կու գայ ոճը։ Գարոզի մը ոճը պէտք է ըլլայ հաշտ, այնպէս որ իր մէջէն պարզ կերպով ցոլացնէ ճշմարտութիւնը։ Ոճի մաքրութիւնը բոլորովին կը մերժէ ստորին եւ ուսմիկ բաներ եւ ասացուածներ։ Ո՛հ, որքան քարոզիչներ անյաշտութեան մատնուած են իրենց գոհակի բաներուն պատճառաւ։ Ծշմարտութիւնը իր բարձրութենէն ստորնացնելու չէ՝ զայն ամփոփած ըլլալով գոհակի բաներու եւ ասացուածներու մէջ։ Գարոզիչը պէտք է որ իւրաքանչիւր ճշմարտութիւն իր յստակ եւ վայելուչ բառով եւ տարազով ներկայացնէ, եթէ ոչ՝ իր ոտքին փոշին թոթուելով այդ բեմէն հեռանալու պատրաստուի շուտով։

Ոճը պէտք է ըլլայ նաեւ պարզ, որ ժողովուրդը բառարաններ եւ քերականութիւններ պրպտելու պէտք չունենայ խրթնաբանութիւնները հասկնալ կարենալու համար։ Ոճի պարզութիւնը կը պահանջէ որ քարոզիչը խոյս տայ արուեստական ձեւերէ եւ գիտական ու փիլիսոփայական դժուարահասկնալի բաներու գործածութենէ։ Գարոզիչներու մեծ փորձութիւն մը եղած է միշտ իրենց քարոզներուն մէջ գործածել աստուածաբանական խոշոր բաներ, որոնց հանդիպած են դասադրքերու մէջ իրենց ուսման շրջանին մէջ, առանց յիշելու թէ ժողովուրդը աստուածաբանութեան աշակերտութիւն ըրած չէ իրենց նման։ Գարոզի մը ճարտարութիւնը եւ կարողութիւնը հոս կը կայանայ որ իր ուսած եւ ըմբռնած ճշմարտութիւնները այնպէս ներկայացնէ որ ժողովուրդը կարող ըլլայ իսկոյն ըմբռնել զանոնք։ Ոճին մէջ տեսնուելու չէ ճիգ եւ ջանք զայն հաճելի ընծայելու համար, զի այդ պարագային ժողովուրդին ուշը փոխանակ խորհրդին դառնալու՝ բաներու եւ շարքին կը դառնայ, փոխանակ քարոզին միջոցով Աստուած իր սիրովը ներկայանալու՝ քարոզիչը կը ներկայանայ իր ոճովը եւ փառասիրութեամբը, եւ հետեւանքը յայտնի է։ Գանի որ

ժողովուրդը կը տեսնէ իր առջեւ քարոզիչը եւ անոր ներկայութիւնը, վերջապէս ժողովուրդին ալ ներկայութիւնը զգալի պիտի ըլլայ քարոզչին առջեւ, ներկայութիւն մը՝ որ Աստուծոյ ներկայութեան առջեւ կը հալի ու կ'անհետի, սակայն քարոզի մը ներկայութիւնն ալ կը հալեցնէ ու կ'անհետացնէ։

Ոճի մէջ նկատողութեան առնելու կէտերէն մին է նաեւ յառաջընթացը։ Ամէն գաղափար կամ խորհուրդ իր յստակ եւ յարմար բառով պէտք է ներկայացուի, եւ նախադասութեան մէջ իւրաքանչիւր բառ իր պաշտօնին համեմատ իր յատուկ տեղը գրաւած ըլլայ, որպէս զի երկդիմի իմաստներէ խոյս տրուի եւ քարոզիչը իր խորհուրդը կամ գաղափարը պարզ կերպով իր ժողովրդին ներկայացնէ։ Այս յստակութեան պակասութեան համար է որ շատ անգամներ քարոզիչներ կրկնաբանութեանց տեղի կու տան, ինչ որ ժողովրդին հաճելի բան մը չէ։ Զանճրացուցիչ կրկնութիւններէ խոյս տալու եւ քարոզը ազդեցիկ ընելու համար քարոզիչը ժամանակ եւ աշխատանք խնայելու չէ։

ՏՐԱՊԵՉՈՆԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐ ՏՐ. ՓԱՐՄԷԼԻԻ ՅԻՇՍԱՍԿԻՆ

Տր. Փարմէլի մահուան գոյժը շատ դառն հնչեց մեր ալանջին։ Յիշելով զինք տառապեցնող ցաւերէն ազատելու համար մօտեցաւ դիմած էր ի Պէյրութ համալսարանը Տր. Փոսթի խնամքին։ Բայց իր վրայ կատարուած գործողութիւնէն ետք նախախնամական տնօրինութեամբ աւանդած է հոգին եւ հանգչած է ամէն ցաւերէ։ Տր. Փարմէլի հետ միեւնոյն գաւառին մէջ աշխատած ենք 1874է ի վեր, եւ որչափ կարելի է՝ զիրար ճանչցած ենք միտքով, սիրտով եւ նկարագրով։ Այդ երկար ժամանակամիջոցին ունեցած չեմ ուրիշ բարեկամ մը, որուն հետ թղթակցած ըլլամ Տր. Փարմէլի հետ թղթակցածիս չափ։ Ինծի չիշնար իր ամբողջ կենսագրութիւնը ընել, մանաւանդ կարող չեմ, բայց 28 տարիներու առնչութեանս միջոցին իմ համոզումներս ամառոտակի կը ներկայացնեմ այս առիթով։

Տր. Փարմէլի քաջ հաւատացեալ մ'էր եւ աղօթքը իր զօրաւոր նեցուկն էր։ Անյաջողութիւններէ չէր ընկճեր։ Լայն մտածում ունէր իր կոչումին, եւ խոր համոզում իր Աւետարանական պաշտօնին վրայ։ Եթէ անյողգոյզ անձնաւորութիւն մը չըլլար, շատոնց թողուցած պիտի ըլլար Տրապիզոն, ուր շատերէն իր պաշտօնին մէջ անյաջողութեան մատնուած կը տեսնուէր։ Բայց ինքը կը հաւատար թէ մեծ յաջողութեան բանալին փոքր գործերու յարատեւ աշխատութեամբ կը գտնուի։

Տր. Փարմէլի սակայն յաջողած էր իբր միսիոնար Օրտուի, Մէմէնի, Պէյլանի Աւետարանական գործերուն մէջ։ Տր. Փարմէլի քարոզի շատ կը սիրէր։ Մէկ օրուան մէջ երկու երեք եւ մինչեւ անգամ չորս անգամ բեմը ելլելու պատրաստ էր։ Երբ Օրտուի Յոյն Բողոքական շառնալ սկսան, ինքն ալ ձեռնարկեց Տաճկերէն լեզուն սորվիլ։ Բաւական յաջողեցաւ եւ կրնար քարոզել ու իր փափաքը գոհացնել։ Տր. Փարմէլի իր պաշտօնին վերաբերեալ գործող մէջ համարձակ ու անդրդուելի էր։ Միսիոնարական այցելութեան պարտականութեանը մէջ յամառ էր, չէինք կրնար զինքը համոզել որ ետ կենայ ձամբորդելու ու յարմար պարագաներու մէջ այցելէ։ Կ'առարկէինք իրեն եղանակին ցրտութիւնը, ձաւթաներու ցեխտալութիւնն ու երկիւղները մէջ բերելով։ Ասոնց ոչ մին կրնար կասեցնել զինքը այցելութեան երթալէ։ Կարծես իրեն հաճոյք էր լեռ ու ձոր անցնիլ, անձրեւի եւ ձիւնի բռնուիլ, եւ երբեք չէր վախար աւազակներու հանդիպելէ։ Բաշխարտ էր։

Տր. Փարմէլի զարմանալի կերպով համբերող, ներող ու մոռցող էր։ Բազմիցս իրեն

հետ ունեցած ենք տաք վէճեր ու գաղափարի անհամաձայնութիւններ զէմ առ զէմ ձայնի ու կրքի բռնն յուզումով, եւ նամակով ըրած ենք կծու զիտողութիւններ։ Օրը կ'անցնէր ու օրուան հետ կ'անցնէր նաեւ ամէն փոթորիկ եւ կը տիրէր մեր միջեւ սէր եւ խաղաղութիւն։

Տր. Փարմէլի ճշմարիտ ու կատարեալ ժողովական մ'էր։ Շատ կը ջանայի համոզել զինքը թէ մեր ժողովուրդները սովորած են վարիլ նպիսկապասական կանոնով։ «Ոչ ոք կ'ըսէր, «ես փորձառու եմ»։ Լաւ ու օգտակարը ժողովական կերպն է»։ Շատ կը յարգէր եկեղեցւոյ որոշումները։ Հակառակ իր խնայող բնաւորութեանը կը համոզուէր եկեղեցեաց պահանջին, եւ երբ Պորտը կը մկրատէր իր օգնութիւնը, ինք կը ջանար լեցնել զայն ուրիշ միջոցներով։ Եւ տեսաւ թէ բնաւ չսխալեցաւ այդ կերպին մէջ, յաւէտ օրհնուեցան իր ջանքերը յուսացուածէն աւելի։ Իր անխնայ ջանքերուն արդիւնքն էր Տրապիզոնի եւ Օրտուի մէջ մանկապարտէզի դրութեան սկսուելուն ու յարատեւելուն փառքը։

Տր. Փարմէլի ճշմարիտ բարեսէր էր առանց ցուցամոլութեան։ Ընդհանրապէս կը կարծուէր թէ չէր այնչափ ողորմած ու զթած։ Բայց երբ մօտէն կ'ուսումնասիրուէր իր աւարքը, յայտնի կ'ըլլար թէ վայելուչ բարեսիրութեամբ ի էր ան։ Դրամը այնպէս զգուշութեամբ կը գործածէր որ շատեր կը ցաւէին, թերեւս իրաւամբ, թէ հարկ եղած առատաձեռնութիւնը չունի, բայց հաւատարիմ տնտեսի մը պարտականութիւնները խորհելով ըրած սխալանքները ներելի էին։ Ամէն առիթով բարեսիրաց կը դիմէր եւ մեծ գումարներ կը քաշէր օգնութեան պատառիկներ հասցնելու բազմաթիւ կարօտեալներու։ Կարնոյ սովին ատենն ալ մասնակցեցաւ այն բարեսիրական գործին, երբ ինքը հոն կը բնակէր։

Տր. Փարմէլի մահուան համար պիտի ցաւէին այն բոլոր հեռաբնակ եղբարք, որոնց բնավայրներուն նաւամատոյցը Տրապիզոնն է, քանզի իրենց տները զրկուելիք նամակ, աւանդ, եւն. ուղղակի Տր. Փարմէլի կը զըրկէին։ Սիրով յանձնառու կ'ըլլար այդ ձանձրալի գործին, հասցնելով աւանդներ իրենց տեղը եւ նամակ գրելով զրկողներուն որ անգործ ըլլան։

Մեր եկեղեցիներէն շատ աղքատներ, մանչ ու աղջիկ, պիտի օրհնեն յիշատակը Տր. Փարմէլի, որ օգնած է իրենց Մարգուանու գոլէճը երթալու ծախուց։ Տր. Փարմէլի բարեսիրութիւնները եւ աշխատութիւնները մատնանիլ ընելու չափ օրհնուեցան Տէրոջմէն։ Ուրախութիւն ունեցաւ կատարել Տրապիզոնի մէջ երէցի մը ձեռնադրութիւնը եւ Օրտուի մէջ երկու եկեղեցիներու կազմակերպութիւնը եւ երէցի մը ձեռնադրութիւնը, եւ ունկնդիրներու բազմութիւնը տեսաւ եւ ուրախացաւ։

Կ'ողբանք կորսնցնելուն համար զՏր. Փարմէլի եւ կը մաղթենք որ Հովուապետը անոր յաջորդ մը չնորհելով միթաբէ մեզ։ Միթաբութիւն Սուրբ Հոգիէն Միսիոնար Փարմէլի եւ սիրասուն զաւակացը ու բարեկամաց։

Օրտու Ե. ՏԻՐ ԳԱԼՍՏԵԱՆ
Հոկտ. 20, 1902

Ա. Զ. Դ.
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
(Ե. Յ. Մանուկեան)

Մեծադիր 174 երեսներով, 39 պատկերներով եւ 12 քարտէսներով։ Գին 14 դրամ, մէճիտը 20ի հաշուով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պայպըլ Հաուսի գրատունը։

Ե. Գ. ԸՆԿԵՐԱՑՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱՎՆՈՐԵԱՆ ԱՂՔԵՐԻ ՕՂՈՔ
Ի Բէյթ, Գուլագալու, Ժամը 9 1/2ին (Ը. Թ.)
Նիւթ, Հոկտ. Ե. 8։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԾՆՆԴԵԱՆ

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

Երկուշաբթի Ն. Կ. Վեհափառութեան ծննդեան տարեդարձին օրը մայրաքաղաքիս եւ բովանդակ պետութեան Օսմանցի միլիտանաւոր հաւատարիմ հպատակները ցնծութեամբ լցուեցան : Մենք ալ այդ բարեբաստիկ առիթով Ն. Կ. Վեհափառութեան համար երկար կեանք եւ առողջութիւն հայցող անհամար մարդոց կը միանանք եւ կը մաղթենք որ Բարձրեայն Աստուած Ն. Կ. Վեհափառութեան օգնէ իր հովանւոյն ներքեւ գտնուող ընդարձակ երկիրը կառավարելու մեծ գործին մէջ : Վեհ. Սուլթանին ծննդեան բարեբաստիկ տարեդարձին առիթով Մեծ Եպարքոսը, Շէյխ-Իւլ-Իսլամը, բոլոր նախարարները, քաղաքային, զինուորական եւ կրօնական բարձրաստիճան պաշտօնատարները եւ ոչ-Մահմետական հասարակութիւններու պետերը կայս. պալատ գացին իրենց շնորհաւորութիւնները եւ բարեմաղթութիւնները մատուցանել յոռոյ կայս. գահոյից : Օտար դեսպաններու առաջին թարգմանները եւ սեղանաւորական հաստատութիւններու տնօրէնները շնորհաւորական այցելութիւն տուին ի կայս. պալատ : Եւրոպական բոլոր վեհապետները եւ Պարսից Շահը շնորհաւորական հեռագիրներ զրկեցին Ն. Կ. Վեհափառութեան : Նոյն օր հանդիսապէս կատարուեցաւ Հայտարարաւոր քարափը եւ նաւահանգիստը ալիքներէն պահպանելու համար շինուած թումարին եւ անոր վրայ կանգնուած կոթողին բացումը : Այս կոթողը համակ մարմարէ է, կը կանգնի ու թ ջրառակուսի մեթր տարածութեամբ խարխալի մը վրայ եւ ունի 16 մեթր բարձրութիւն :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

1902 Սեպ. 26 թուակիր կայս. հրամանագրի մը համաձայն 4 առ հարիւր տոկոսաբեր 390,910 պարտաթուղթով փոխառութիւն մը հրապարակ հանուեցաւ, Օսմ. կայսրութեան մաքսատուներուն հասոյթը փոխարէն ցուցուելով : Ստորագրութիւններն հինգշաբթի սկսան : Հրապարակ հանման գինն է 430 ֆրանք, մինչ պարտաթուղթերուն անուանական գինն է 500 ֆրանք : Փոխառութիւնը պիտի վճարուի առ առաւելն 56 տարիէն, կա՛մ սակարանէն գնելով եթէ օրուան գինները բուն գինէն վար ըլլան, կա՛մ վեց ամիս անգամ մը վիճակահանութիւն ընելով եթէ օրուան գինները բուն գինէն վեր կամ անոր հաւասար ըլլան : Սոյն փոխառութեան հասոյթը յատկացուած է 1886ի 5 առ հարիւր մաքսային փոխառութեան վճարման : Ուստի այդ 5 առ հարիւր տոկոսաբեր պարտաթուղթերէն ունեցողներ նախապատուութեան իրաւունք ունին նոր փոխառութեան ստորագրուելու եւ ունէ գեղջի պիտի չեն թարկուին :

Որովհետեւ Անատոլիոյ քանի մը կողմերը Գաղղիական ախտ ծաւալած է, Տիւրքիոյ փաշայի գործը չլքանելու եւ նոյն ախտին դարմանման հարկաւոր միջոցները ի գործ դնելու համար Վեհ. Սուլթանը հրամայեց Գերմանիայէ նշանաւոր հինգ մասնագէտ բժիշկ բերել կայս. կառավարութեան համար : Իզմիրէ Նիֆ թրամուէլի գիծ մը երկարելու համար Թահսին փաշայի եւ իր ընկերոջ կողմէ մատուցուած աղերսագիրը Պետական

Խորհրդի կողմէ ինկատ առնուեցաւ եւ տեղեկագրով մը խնդիրը Մեծ Եպարքոսութեան յղուեցաւ :

Պուլկարիոյ նախարարութիւնն հրաժարեցաւ եւ Ֆերտինանտ իշխանը Մ. Տանէվի յանձնեց նոր նախարարութիւն մը կազմելու գործը : Մ. Տանէվ կազմեց նախարարութիւնը եւ ինք ստանձնեց Վարչապետի եւ Արտաքին նախարարի պաշտօնները :

Օսմանյի ժամանումներուն գէ՛մ սահմանուած քառանթինան ջնջուեցաւ եւ անոր տեղ բժշկական քննութիւն հաստատուեցաւ :

Մէրէզի մէջ Այիշէ անուն բարեսէր Թըրքուհի մը 20,000 դահ. նուիրած է, որու 12,000ը բարեսիրական հաստատութիւններու եւ 6,000ը դպրոցներու պիտի յատկացուի :

Յունական դեսպան Մամուրքոտաթօ իշխանը, որ անցեալ ուրբաթ կայս. պալատ գնաց հրաժեշտ առնել Ն. Կ. Վեհափառութեան, ականակուել Մէհմետի պատուանշան ընդունեցաւ եւ նոյն օր ուղեւորեցաւ Յունաստան :

Այտրնի Թիբէ գաւառակին Չոպան գիւղին չրջակայ լեռներուն մէջ ոսկիի եւ մոզիլի հանքեր գտնուած են եւ քննութեան համար ճարտարագէտներ պիտի զրկուին կուսակալութեան կողմէ :

Բիւլէիք Չէքմէճէի մօտ Բալիքրաթիա գիւղին մէկ պարտէզին մէջ ստորերկրեայ շէնք մը գտնուեցաւ, որու այլեւայլ բաժիններուն մէջ մարդկային ոսկորներ կային : Ասոնք կայս. թանգարանը պիտի փոխադրուին :

Կիրակի Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ յիշատակի պաշտօն մը կատարուեցաւ հանգուցեալ Վեր. Աւետիս Ասատուրեանի համար : Փրոֆ. Յ. Ճէճիզեան, Բողոքականներու Ազգապետ Յակոբ էֆ. Պոյաճեան, Տր. Պարսըմ, Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան, Վեր. Գաւրա Գրիգոր Յարութիւնեան եւ Տ. Բարդէշ Վրդ. Կիւլէսէրեան կարգաւ ուղերձներ խօսելով յիշեցին բարի ծառայութիւնները, զորոնք հանգուցեալը մատուցած է մեր ժողովրդին : Պաշտօնէն ետքը 515 դահ. հաւաքուելով ամբողջովին յատկացուեցաւ Խաթըճօյի ժողովրդին աղքատներուն, որոնց մէջ աշխատեցաւ հանգուցեալը ամենայն անձնութեամբ : Տր. Հէրիք, որ մայրաքաղաքէս բացակայ ըլլալով չկրցաւ այս հանդէսին ներկայ գտնուիլ, կը փափաքի ներկայիւս իր վկայութիւնը տալ այն հաւատարմութեան եւ արդիւնաւորութեան համար, որով Վեր. Ասատուրեան 1865էն 1879 աշխատեցաւ Մարսուանու Աստուածաբանական շեմարանին մէջ : Թէ՛ միսիոնարները թէ՛ տեղացի եղբայրները մեծապէս գնահատած են աշխատութիւնը, զոր հանգուցեալը այդ տարիններուն ունեցաւ Մարսուանու Աւետարանական եկեղեցիին մէջ եւ իր այցելութիւններով՝ նոյն դաշտին այլեւայլ կողմերը : — Երկուշաբթի Ազգապետ Յակոբ էֆ. Պոյաճեան Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձը շնորհաւորելու համար կայս. պալատ երթալով պատիւ ունեցաւ հպատակ ժողովրդոց միւս պետերուն հետ ներկայանալ Ն. Կ. Վեհափառութեան : Յետոյ այցելութիւն տուաւ առաջին քարտուղար Թահսին փաշայի, առաջին սենեկապետ Հաճի Ալի փաշայի, կայս. զիւանի աւագ արարողապետ Իպրահիմ պէյի եւ այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու : — Նոյն օր Հայոց մայր եկեղեցիին մէջ ի Գուլմաքսի գոհարանական աղօթք կատարուեցաւ Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առիթով : Եւ Պատրիարք Հայրը «Տուք զկայսերն կայսեր եւ զԱստուծոյն

Աստուծոյ» բնաբանին վրայ շատ ազդու քարոզ մը խօսելով բարեմաղթութիւններ ըրաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան համար : — Հայոց հոգեւոր պաշտօնեաներէն եւ երեւելիներէն 38 անձի պատուանշաններ եւ աստիճաններ շնորհուեցան : — Բիւլէիքի լրագիրը Նոյ. 14ին իր եօթներորդ տարեշրջանն սկսաւ : Կը շնորհաւորենք մեր պաշտօնակիցը իր անցեալ յաջողութիւններուն համար եւ կը մաղթենք որ այսուհետեւ ալ աւելի օգտակար ծառայութիւններ կարենայ մատուցանել : — Սր. Փրկչի հիւանդանոցին երրորդ թեւը կը խորհուի շինել 10-12 հազար ոսկիի ծախքով : Շատ ցանկալի է որ իրագործուի այս խորհուրդը : — Վաթսուն տարեկան տիկին մը Արմաշու Դպրեվանքին 600 ոսկի նուիրեց, պայմանով որ տոկոսն ինք ընդունի մինչեւ իր մահը : — Ըստ Փաշի, Էջմիածնի մէջ հրատարակելի Հայերէն Սր. Գրոց համար հին ձեռագիր Սր. Գիրք փնտռելու միջոցին Նոր Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքին մէջ ձեռագիր Սուրբ Գիրք մը գտնուած է, որ կը կարծուի թէ 900 տարուոյ հնութիւն ունի : — Աղքատներու մօտերը Ապուքրի ծովեզրը ինն ամիս առաջ կատարուած պետութեան ժամանակ չքաղարմներ գտնուած էին, որոնց չորսը Փարիզի մէջ հնութիւններու վաճառական Սըվաճեան էֆ. գնած էր : Կ'ըսուի թէ այդ անձը վերջերս այդ չքաղարմները Պերլինի թանգարանին ծախած է 115,000 Եգիպտական ոսկիի :

Հայ. Բիւլէիք. Բիւլէիքի մէջ Փրոֆ. Յ. Ճէճիզեան երկրի հիմերուն վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ Արարիչը գանոնք գեղեցկապէս եւ կատարեալ ճաշակով իրարու յարմարցուցած է : Բարգէն Վրդ. կը թարգմանէ Սարգիս Շնորհալիի խորհրդածութիւնները Յակ. Ա. 2-10 համարներուն վրայ : Շատ ուրախ ենք որ այս վարդապետը Հայրապետներու օգտակար խորհրդածութիւններէն թարգմանաբար այսպիսի ճաշակներ կու տայ հանրութեան : Արմենուհի, Քիւնյ կը պահանջուի ընթացաւարտ աղջիկներէն հարցման պատասխանելով, ցոյց կու տայ թէ յուսալու չէ որ անոնք տնայէն փորձառու կնոջ մը ըլլոր գիտցածները գիտնան : — Մասիսի մէջ Անգեղեայ կը քննադատէ Թուրքիայի «Առեւտրական-Տնտեսական Աշխարհագրութիւնը» եւ անոր քանի մը թերութիւնները ցոյց կու տայ : — Բիւլէիքի մէջ Ռ. Յ. Պէրպէրեան էֆ., «Բարոյական Գիտութիւններ» վերնագրով յօդուած մը հրատարակելով, ցոյց տուաւ թէ հոգեկան աշխարհի գիտութիւններն ալ ճշմարտիւ արժանի են նիւթական աշխարհի գիտութիւններուն նման գիտութիւն կոչուելու եւ թէ անհրաժեշտ է նոյն գիտութիւնները աւանդել մեր վարժարաններուն մէջ : Յօդուածագիր էֆ. շատ լաւ կը բացատրէ յոյժ կարեւոր խնդիր մը : — Ալեք. Ելէան Մասիսի մէջ Տր. Մաքս Նորտաու, անբաւական համարելով բացատրութիւններն անոնց որոնք «Ինչ է ոճիրը» հարցման կը պատասխանեն թէ օրէնքի, Աստուածային կամաց, ընկերային շահերու հակառակ գործողութիւն մ'է այն, կը ներկայացնէ իր վարպետին Լոմպրոզօի պատասխանը : Անոր կարծիքով ոճիրը առհաւուրութիւն է, այսինքն վերերեւում այն բաներուն, զորոնք մարդը կը գործէ իր վայրենի վիճակին մէջ : Սակայն այս բացատրութիւնն ալ գոհացուցիչ չէ. նախնական մարդոց բոլոր գործերը հիմա ոճիր չեն համարուիր : Դարձեալ հարցումը հարցում կը մնայ, այսինքն վայրենի մարդուն ո՞ր արարքները հիմա ոճիր կը համարուին եւ ինչո՞ւ :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսիա. Երեք մարտանաւերու շինու-
թեան յետաձգման վերաբերեալ հարցապըն-
դումը անցեալ հինգշաբթի ի նկատ առնուե-
ցաւ Երեսփ. Ժողովի մէջ. Ծովային նախա-
րար Մ. Փէլլեթան իր ընթացքը հետեւեալ
կերպով պաշտպանեց. Նաւատորմի ընդար-
ձակման համար Երեսփ. Ժողովի կողմէ
քուէարկուած ծրագիրը, ըսաւ, իրեն հա-
մար պարտաւորիչ էր եւ երեք մարտա-
նաւերու շինութեան համար իր նախորդին
ձեռամբ կնքուած պայմանագրութիւնն ալ
պարտաւորիչ էր եւ յարգելի միանգամայն
Բայց, երբ ինք իր պաշտօնն ստանձնեց,
տեսաւ թէ ընթացիկ տարւոյս նաւային շի-
նութեան ծախքերը արդէն իսկ 20 միլիոն
ֆրանք աւելի էին տրուած վարկերէն. Ըսաւ
թէ ինք իրաւունք չունէր բաց ներկայացնել
Ժողովին. կնքուած պայմանագրութիւնն ե-
րուն գործադրութիւնը այնչափ շուտ պիտի
սկսի եւ այնչափ փութով պիտի յառաջ մղու-
ի որչափ ներքէ իր տրամադրութեան տակ
գտնուած դրամը. Հիմա ինք կրցած է 7 մի-
լիոն ֆրանք խնայել Ծովային նախարարու-
թեան սովորական վարկերէն, եւ նաւերուն
շինութիւնը մասամբ վերսկսուած է. Ֆրանսի-
ա նաւային շինութեան համար խոշոր վարկ
մը չչնորհեց մէկ անգամէն, ինչպէս ըրին
Անգլիա, Իտալիա եւ Գերմանիա, այլ տար-
ուէ տարի գումար մը կը յատկացնէ. Եթէ
ինք այդ գումարէն աւելի ծախսէր, պատաս-
խանատու կ'ըլլար. Ժողովը ստուար մեծա-
մասնութեամբ հաւնեցաւ նախարարին այս
նպատակին, որ է պահպանել Ժողովին եւ-
եւմտացուցային իրաւունքները. Յաջորդ
օրը նախարարներու խորհուրդը Մ. Փէլլե-
թանի հրահանգ տուաւ վերսկսել բոլոր առ-
կախ թողուած շինութիւնները եւ դրամի
համար Երեսփոցոյցի յանձնաժողովին դի-
մել. — Էօի դղեակը, բնակարան Օրլէանեան
գերդաստանին, անցեալ շաբթու այրեցաւ
մեծ մասամբ. Դղեակը շինուած էր 1581ին
եւ արքայական ամարանոցի վերածուեցաւ
ձեռամբ Լուի Թիլիփ Թագաւորին, որ հոն
Վիքթորիա Թագուհիին այցելութիւնն ըն-
դունեցաւ 1843ին եւ 1845ին. Պատկերները
եւ գեղարուեստական ուրիշ թանկագին ա-
ռարկաներ ազատուեցան մեծ մասամբ, բայց
գրատան 30,000 հատորներուն երկու եր-
րորդը մոխիր դարձաւ. — Մ. Տէլքսէ խոր-
հրդարանին ներկայացուց Սիամի հետ կըն-
քուած դաշնագիրը եւ 1893էն ի վեր Սիամի
եւ Ֆրանսայի կառավարութիւններուն փո-
խադարձ յարաբերութիւններուն վերաբեր-
եալ բոլոր պաշտօնագրերը:

Միացեալ Նահանգներ. Առեւտրական աշ-
խարհի համար կարեւոր դէպք մը Նիւ Եորքի
Առեւտրական Սենեակին նորակառոյց ու գե-
ղեցիկ շէնքին բացումն է, որ տեղի ունեցաւ
Նոյ. 11ին. Ներկայ էին Բրիտանական եւ
Ֆրանսական դեսպանները, Գերման Կայսեր
կողմէ մասնաւոր պատուիրակ մը եւ ուրիշ
նշանաւոր օտարազգիներ. Բացման ճառը
խօսեցաւ նախկին Նախագահ Քլիվլենտ. ին-
սնեցաւ նաեւ Նախագահ Րոզեւելթ, որ ըսաւ.
«Մենք ուրիշ ազգերու աճումը եւ բարգաւա-
ճումը կը դիտենք ոչ թէ ատելութեամբ եւ
նախանձով, այլ անկեղծ եւ բարեկամական
հաճութեամբ. Չինու եւ Բուլղարի հանդէպ
մեր աշխարհավարութեամբ ցոյց տուինք թէ
տկար տէրութիւններու նկատմամբ մեր փա-
փաքն է որ իրենք կարենան անկախ մնալ
եւ, եթէ միայն ցոյց տան թէ յօժար են ուղ-

ղութեամբ եւ արդարութեամբ գործել,
մենք ալ մեր կողմէ պատրաստ ենք ամէն
կարելի օգնութիւն ընծայել իրենց. Չինք
ուղեր աշխարհի մեծ տէրութիւններուն հետ
ունենալ մրցակցութիւն մը որ երկու կող-
ման պատուաբեր չըլլայ. Յիշեցէք որ ին-
դադութեան նպատաւոր ուժեղ տարր մը
կ'ըլլանք այն համեմատութեամբ մանաւանդ,
որով յայտնի կ'ընենք թէ մեր ընթացքը ոչ
թէ մեր մեզ պաշտպանել չկրնալուն, այլ ա-
նիրաւութիւն ընելու մեր անկեղծ դժկամա-
կութեան, հետեւանքն է. Սպառնալիցուած
արդարին ձայնը ուժեղ է. Պարտիք միշտ
կազմ եւ պատրաստ դառնալ, մանաւանդ
մեր նաւատորմով, ոչ թէ վասն զի պատե-
րազմ կ'ուղենք, այլ վասն զի կ'ուղենք ա-
նոնց հետ գտնուիլ որոնց խաղաղութեան
յորդորներուն միտ կը դրուի ակնածալիբ ու-
շադրութեամբ. Նիւ Եորքի Առեւտրական
Սենեակը 1768ին հիմնուեցաւ, երբ դեռ եր-
կիրը Բրիտանական կալուած էր, եւ ճորձ
Գ. Թագաւորէն առաւ իր հրովարտակը. —
Նախագահ Րոզեւելթ չկարծեք թէ նորագոյն
ընտրութիւններու մէջ Հանրապետականնե-
րուն յաջողութիւնը գրաւական է երկու
տարի ետքը կատարելի նախագահական ընտ-
րութեան մէջ անոնց յաջողելուն, այլ թէ
Ժողովուրդը նոյն կուսակցութեան պատե-
հութիւն մը եւս ընծայեց իր խոստումներն
յարգելու եւ թէ երկու տարի ետքը կատա-
րելի ընտրութեան ելքը կախում պիտի ու-
նենայ այն բաներէն, որոնք Ուաշինկթընի
մէջ պիտի կատարուին մինչեւ այն ատեն:

Մեծ Բրիտանիա. Գերմանիոյ Կայսրը մին-
չեւ շաբաթ մնաց ի Սէնտրինկլամ եւ ժամա-
նակին մեծ մասը որսորդութեամբ անցուց
Թագաւորին եւ Ուէյլիսի իշխանին հետ. Ծա-
բաթ հրաժեշտ տուաւ իր մօրեղբորը եւ
մօրեղբորորդիին, որոնք իրեն ընկերացան
մինչեւ Ուիլմորթըն կայարանը, ուրկէ գնաց
Լոթհըր դղեակը, այսինքն Լորտ Լոնստէյլի
ապարանքը, Անգլիոյ հիւսիսարեւմտեան
կողմը. Յետ սոյն այցելութեան պիտի եր-
թար ուղղակի Լիթհ, Էտիմպուրիի նա-
ւահանգիստը, եւ անտի պիտի ուղեւո-
րէր նաւով Գերմանիա. Կայսեր սոյն այ-
ցելութեան համար Գերմանիոյ մէջ ոմանք
ցաւ զգացին, վասն զի դեռ անցած չէ Պօ-
րական պատերազմին ժամանակ Գերմանիոյ
մէջ տիրող հականգլիական բռնն զգացումը.
Բայց, ինչպէս լաւ կ'ըսէ Վիլհէլմական թերթ
մը, ի տես Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ հակա-
գերմանական զգացման եւ Աւստրիա-Հուն-
գարիոյ քաղաքական կացութեան անստոյգ
վիճակին, Գերման կառավարութեան համար
խոհմտութիւն է Անգլիոյ հետ գտնուիլ վտան-
գին առջեւն առնել, եւ այսպիսի գործ մը
ոչ ոք այնպէս կարող է ընել որպէս Անգ-
լիոյ Թագաւորին Կայս. քեռորդին. Ուստի
նոյն թերթը վստահ է թէ Կայսեր այցելու-
թեան համար ողբացողներն անգամ պիտի
զգան թէ քաղաքական ճշմարիտ իմաստու-
թեան գործ մը կատարեց Ն. Վիհաիպուտ-
թիւնը. — Պոթա եւ Տըլարի զօրավարները
անցեալ շաբթու տեսակցութիւն մը ունեցան
Մ. Չէյմպլըրէնի հետ. խնդրեցին որ Պօլսնե-
րու ազարակներուն վերաշինութեան համար
կառավարութեան կողմէ անոնց տրուած դրա-
մական օգնութեան գումարը 5 միլիոն Անգլ.
ոսկիէն 8 միլիոնի բարձրացուի. Մ. Չէյմ-
պլըրէն ըսաւ թէ խորհրդարանի կողմէ քուէ-
արկուած գումարը բաւական համարուած է,
բայց ինք անկողմնակալութեամբ պիտի քննէ
խնդիրը, երբ Հարաւային Ափրիկէ այցելէ:

Գալով Բարեյուսոյ Գլխի ապստամբներուն
ընդհանուր կամ մասնական ներում եւ Մ.
Բրիւկըրի եւ Եւրոպական ուրիշ Պօէր պե-
տերու Հարաւային Ափրիկէ վերադարձին
թոյլտուութիւն չնորհելու խնդիրներուն,
Մ. Չէյմպլըրէն ըսաւ թէ Կառավարութեան
անընդունելի են ասոնք:

Այլ-այլ. Սպանիոյ նախարարական տագ-
նապը լուծուեցաւ. Սինեոր Սակասթա նոր
նախարարութիւն մը կազմեց, Հին նախարար-
ներէն ոմանք իրենց պաշտօնները կը պահեն.
— Զորոյց կայ թէ Գերմանիոյ գահաժառանգ
իշխանը, որ հիմա 21 տարեկան է, Անգլիոյ
Թագաւորին կրտսերագոյն եղբոր այսինքն
հանգուցեալ Լէոփոլտ իշխանին դստեր Ալիս
իշխանուհիին հետ պիտի նշանուի. — Եր-
կուշաբթի Փորթուկալի Թագաւորը Փարիզէ
Անգլիա անցաւ եւ կայարանին մէջ Էտուըրտ
Թագաւորէն ընդունուեցաւ. Հեռագրաւորի
մը համաձայն Մ. Պալֆուր Լորտ Սուլպլըրէ
խնդրած է փութով Անգլիա գալ Հարաւա-
յին Ֆրանսայէ. Կը կարծուի թէ այս վերա-
բերութիւն ունի Արեւելեան Ափրիկէի Փոր-
թուկալեան ստացուածներուն գնման խնդ-
րին հետ. — Մարոքի մէջ Բապիլի ցեղէն
ոմանք կարգ մը կառապաններ բռնեցին եւ
օտարներու կողմէ անոնց յանձնուած քանի
մը սնտուկներ կողոպտեցին, միանգամայն
դէմ դրին իրենց վրայ զրկուած կառավարա-
կան զօրքերուն. Սպանիական եւ Անգլիա-
կան կառավարութիւններն ալ, վախալով
որ դեռ ուրիշ ծանր կռիւներ կը պատահին,
մարտանաւեր զրկեցին Մարոքեան ջուրերը.
Բայց Բապիլները բաւական կորուստ կրելէ
ետքը արձակեցին իրենց կալանաւորները,
վերադարձուցին գողցուած բաները եւ Թէ-
թուանի կառավարչին պատգամաւորներ զըր-
կելով ներում խնդրեցին. խնդիրը փակուած
կը նկատուի. — Աւստրիոյ Կայսրը անցեալ
շաբթու թեթեւ տկարութիւն մը ունեցաւ
եւ չկրցաւ Ծէնպարունէ Վիլհէլմ գալ. Հե-
տեւեալ օրը աղէկցաւ քիչ մը եւ կրցաւ եր-
կար ունկնդրութիւն մը չնորհել Աւստրիոյ
Վարչապետին. — Իտալիոյ Թագաւորը ծա-
նոյց Վարչապետին թէ յառաջիկայ դարնան
Զարը եւ Գերմանիոյ Կայսրը Հռոմ պիտի
այցելեն. Այս միջոցին արքայական գերդաս-
տանին բոլոր իշխանները եւ իշխանուհիները
մայրաքաղաքին մէջ ներկայ պիտի գտնուին.
Իտալիոյ Թագաւորը եւ Թագուհին ալ կը
յուսան գալ տարի Լոնտոն եւ Փարիզ այցե-
լել, բայց այս մասին վերջնական տեղեկու-
թիւն չկայ. — Կուսթէմալա քաղաքէն կը
հեռագրուի թէ Սանթա Մառիա հրաբուխին
վերջին բորբոքումները կեանքի եւ ինչքի
մեծ կորուստ պատճառած են. Հարիւրաւոր
մարդիկ մեռած են. Ամերիկեան ընդհանուր
հիւպատոսը հինգ միլիոն տոլար կը հաշուէ
խանութի տնկատաններուն հասած վնասը.
Այդ տնկատաններէն շատեր Գերմանացի-
ներու կը պատկանին. — Ի մօտոյ գիրք մը
պիտի հրատարակուի Զօր. Տը Ուէթի կողմէ
«Պօէր եւ Բրիտանական պայքար» անունով.
Զօրավարը կը յանդիմանէ զԱնգլիա պատե-
րազմը դրգուած ըլլալուն եւ պատերազմին
ժամանակ անգլիական զորքած ըլլալուն
համար. Բայց իր Ժողովրդին յորդոր կ'ուղղէ
համակերպիլ նոր կացութեան եւ հաւատա-
րիմ հպատակներ ըլլալ Անգլիոյ. Դարձեալ,
խստիւ կ'ամբաստանէ Պօլսնները իբրեւ վա-
տասիրտ եւ անհաւատարիմ զինուորներ:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
(Նոյ. 7/20)			
Գանձուիտ		29	36
Բուժելի երկաթուղի		415	25
ԴՐԱՄԱ, ՕՐԱ. ՈՍԿԻՆ 100Է			
Մէծիտիյէ	108 01	Նապոլէոն	87 18
Մէթալք	103	Գրեմից	51 09
Մանր արծաթ	103 20	Անգլ. ոսկի	410 02
Ռուսիոյ բոլ	90	Մանէթ թղթ	8 61

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՍԵՆ ՊՅՈՒՅԱՆ
Ֆինանսըլար Եղգուշու, Ամերիկացի Խան